

József Antal

Egy festő optikája

Szotyory László kiállításáról

Az utóbbi fél évszázadban kerültek az érdeklődés középpontjába a különböző valóság rögzítő és közvetítő technikai médiumok. Ezen belül is kiemelt figyelmet kapott a vizualitást és a tömegkommunikációt is döntően befolyásoló fotó, film, később az elektronikus médiumok, a videó, a televízió és az ezredfordulón már uralkodóvá vált Internet. Mindeközben azonban nemcsak a valóság rögzítésének technológiája változott meg, de megváltozott e képi reprodukció eredménye, maga a látvány is. A digitalizáció már tényleg karnyújtásnyi közelségbe hozta mindenki számára a kép- vagy filmkészítés eszköztárát. A karnyújtást szó szerint érthetjük, hiszen ujjunk hegyével nyomkodva elektronikus kameránk kioldógombját, szinte odafigyelés nélkül, könnyedén rögzíthetjük, ezáltal birtokba vehetjük a látható világot, a számítógépünk egerével kattintgatva pedig, tetszés szerint korrigálhatjuk, vagyis manipulálhatjuk ezt a látványt.

A birtokolható képeknek ez a robbanásszerű expanziója ugyanakkor olyan mértékben befolyásolta a vizualitást és saját látásmódunkat, ízlésünket is, ami alól senki sem tudja igazán kivonni magát. Még az egyébként kritikus és autonóm látásmóddal rendelkező festők sem. Azok a festők meg különösen nem, akik a kommunikációs médiumokat világunk objektív adottságának, részének tekintve, elfogadják korunk vizuális dömpingjét, és élvezettel használják is ennek technikai eszközeit. Szotyory Lászlót értelemszerűen ez utóbbi festők közé sorolom – és nemcsak azért, mert tudom, hogy képeinek nagy részét saját készítésű vagy valahol talált fényképekről, netán videofilmekről készült fotókról festi!

Minden fotónak és filmnek van azonban egy

különös tulajdonsága is: mindenképpen sajátos optikai torzításokat tartalmaznak, amelyek az adott kor technológiai színvonalának, illetve eszközeinek paramétereivel korrelálnak. A fényképezőgépek és a különböző kamerák ugyanis egy lencsén, objektíven keresztül tapogatták le és alakítják két – vagy újabban – háromdimenziós képpé a világ látható elemeit. A fényképről készült festményeken is ott van tehát áttételesen a jelen optikai látásmódja, szűrője is, amelyen keresztül a világ eseményeit látványként előállítjuk, vagy a médiából közvetítve kapjuk.

Ennek a fotóról való festésnek a módszere, tudatos használata először a fogyasztói társadalom attribútumait témául választó amerikai festészetben jelent meg a múlt század 60-as éveinek tájékán. Az optikai torzulásokat, a fényképek véletlenszerű esetlegességeit, hibáit óriásira nagyító hiperrealista festészet azonban a mai napig kísért, és meglehetősen nagy befolyással van a különböző festői munkamódszerekre. Szotyoryt azonban mégsem nevezhetjük hiperrealista festőnek. Ő ugyanis – annak ellenére, hogy a filmeket, videókat, fényképeket naponta használja a festményein megjelenő látványok előállítására –, ezeknek a technikai médiumoknak nem a rideg és mechanikus képi elemeit jeleníti meg és teszi kritika tárgyává a vásznain, hanem szinte egy gyermeki lélek naivitásával, különböző titkos történetek nyomelemeivel, foszlányaival tölti meg azokat. Ennek a Szotyory-féle médiamixnek a végeredménye azonban mindig valamilyen nosztalgikus érzéssel tölti el képeinek szemlélőit.

Munkásságában sajátos, olykor talán paradox módon keverednek a fogyasztói társadalmakra és a technokrata

amerikai életstílusra jellemző motívumok a gazdag érzelmi és történelmi örökséggel is rendelkező európai, és különösen a mediterrán kultúra és építészet elemeivel. Képein többnyire valamilyen nagyvárosi környezetet, épületeket, felhőkarcolókat, monumentálisan megjelenő, de mégis személyiséggel felruházott járműveket, autókat, repülőgépeket látunk. Vagy éppen mediterrán tájat, környezetet, szobrokat, parkokat, építményeket – és legfőképpen mezítelen lányokat... Festőnk nem hagyja ki semmilyen látványból közvetlen vagy közvetett módon azt az érzelmi, sőt szexuális túlfűtöttséget sem, amely minden kor biológiai mozgatórugója is egyúttal. Noha Szotyorynak az ily módon narratívá tette festményei mögött többnyire valamilyen titkos történet, azaz a múltban már valahol, valamikor, valakivel megtörtént esemény rejlik, mégis várakozással és valamiféle elvágódással telítettek a képei. Hogy mit látunk ezeken a narratív képeken, és miről is szólnak ezek a képi narrációk, a festmény és vászon mögé rejtett titkok? Hová vágyódunk el innen, be nem vallottan is? Kiállításának látogatója nem fogja érzékelni, és így megválaszolni sem ezeket a kérdéseket anélkül, hogy a saját vágyait, érzelmeit ne vizsgálná meg a képek előtt állva. Így hát azoknak a nézőknek van esélyük kontaktust teremteni Szotyory képeivel és ezeken keresztül az alkotó világával, akik maguk is elvágódnak innen néha valahová, akiket hasonlóan nosztalgikus vagy túlfűtött érzelmi történetekkel terhelt – vagy áldott – étellel ajándékozott meg a Teremtő. Ne legyünk tehát szemérmesek vagy gátlásosak, amikor megállunk egy-egy lefestett Szotyory-vízió előtt. A művész elég helyet és felületet hagyott még a képein

ahhoz, hogy a saját – elhallgatott vagy magunknak sem bevallott – titkos önéletrajzunkat, sőt vágyainkat vagy álmainkat is belevetítsük a falra akasztott képi történetekbe... Szotyory képeinek látványa így válik teljessé – és ez által megfejthetővé is.

(Elhangzott 2010. április 8-án a zalaegerszegi Gönczi Galéria kiállítás megnyitóján.)

Szotyory László: Kiállítási enteriőr

